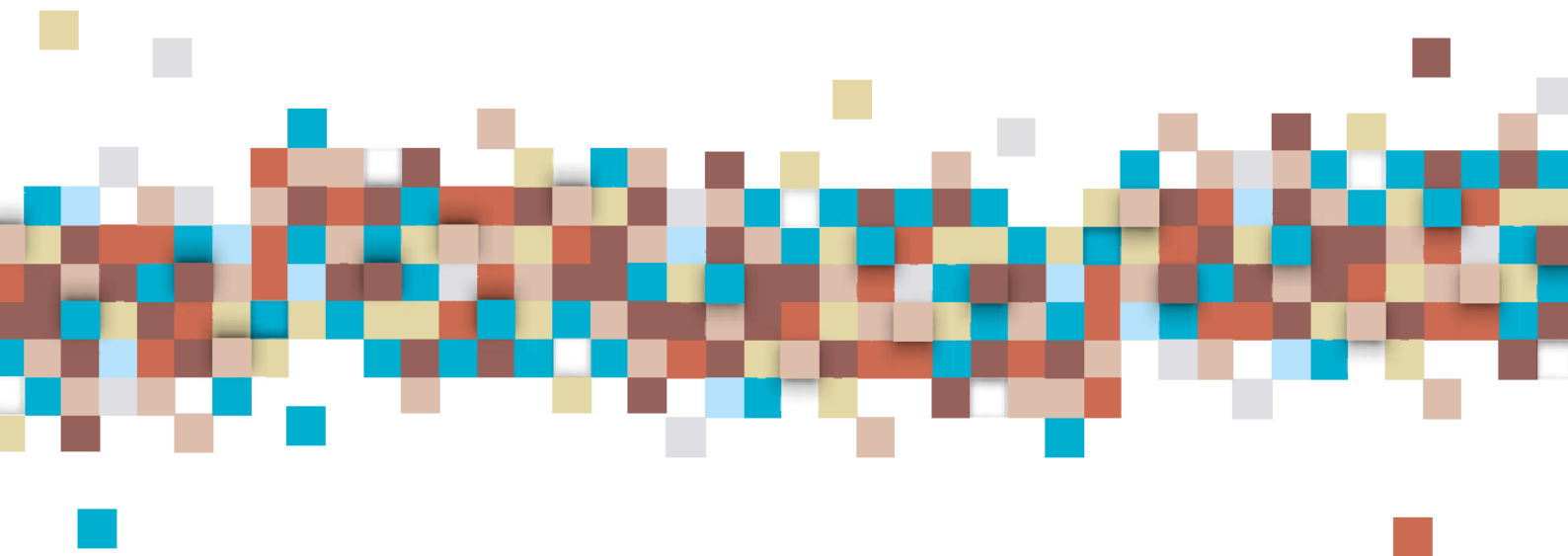

Synthesenota van de
werkgroep « Geïntegreerde
aanpak van de hulp aan
thuislozen » van het Brussels
overleg hulp aan thuislozen.

la Strada

Centre d'appui au secteur bruxellois d'aide aux sans-abri
Steunpunt thuislozenzorg Brussel

Verantwoordelijke uitgever

Martin Wagener

La Strada vzw

Steunpunt thuislozenzorg Brussel

Verenigingstraat, 15 - 1000 Brussel

T: 02/880.86.89 | www.thuislozenzorg.org

Brussel, september 2015

Gebruik toegelaten mits bronvermelding.

Dit verslag is beschikbaar in het Frans

Met de steun van de
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Inhoudstabel

Inhoudstabel	2
Context van deze nota	3
1. Algemene visie	4
2. Preventie verbeteren (schulden, uithuiszettingen, echtelijk geweld, verlaten van instellingen, overgang naar volwassenheid, enz.) om het behoud van woonst te stimuleren door gepaste hulp en/of begeleiding aan te bieden.	6
3. Om beter te kunnen reageren op complexe situaties is het belangrijk dat initiatieven worden versterkt die het begeleidingsnetwerk rond de persoon en het intersectorieel overleg ondersteunen (geestelijke gezondheid, gezondheid, verslaving, justicieel welzijnswerk, bijzondere jeugdzorg, CAW's, migratie, handicap, enz).....	8
4. Migranten die vandaag in België geen toegang hebben tot sociale bescherming, hebben minstens nood aan toegang tot (dringende en andere) medische hulp en moeten (tijdelijke) huisvestingsoplossingen vinden. Het gaat er eveneens om in ruimere zin te werken rond rechten die deze mensen kunnen laten gelden.	12
5. Binnen de sector dient er meer aandacht geschonken te worden aan de plaats van kinderen en het ouderschap.	13
6. De diversiteit binnen de thuislozenpopulatie nodigt uit om geschikte oplossingen te zoeken binnen een geïntegreerde benadering waar huisvesting mee opgenomen wordt. De sector reikt al lang oplossingen aan maar de hefboomen die de toegang tot huisvesting mogelijk maken, dienen versterkt te worden:	14
7. De deelnemers benadrukken de nood om een autonoom observatie- en overleginstrument zoals la Strada in stand te houden, dat kennis verwerft en deelt over thuisloosheid, de sector en het beleid hieromtrent.....	16

Context van deze nota

Tijdens het overleg van 13 maart 2015 en **op basis van een voorstel van de federaties AMA, Bico, het CAW Brussel en het Regio-Overleg heeft het Brussels Overleg Thuislozenzorg aan LA STRADA de opdracht gegeven een werkgroep op te richten.** Doel van de werkgroep is te overleggen met het geheel van de sector over de een geïntegreerde aanpak van de hulp thuislozen in het BHG. **La Strada heeft deze taak aanvaard en tegelijkertijd de werkgroep opengesteld voor alle actoren actief op het terrein en de belangrijkste organisaties binnen aanpalende sectoren** om zo alle werkvormen aan bod te laten komen.

De werkgroep is gegroeid uit de **wens op een bredere manier dan gewoonlijk echo's en meningen te verzamelen - samen met de aangrenzende sectoren - betreffende de uitdagingen van een geïntegreerde aanpak van hulp aan thuislozen in het BHG.** Het idee was zowel wat werkt als wat niet werkt te belichten, maar ook de diverse bestaande tendenzen en oriëntaties binnen de sector te duiden, zonder zich uit te spreken ten voordele van deze of gene. Het intersectoraal werk had niet als bedoeling het bestaande te evalueren maar eerder de grote lijnen te schetsen en de steeds terugkerende problematieken naar voor te brengen.

De werkgroep heeft de ruimte gecreëerd voor **een publiek en collectief debat om een bredere visie te doen ontstaan**, het zal de politieke onderhandelingen ter restructurering van de sector begeleiden. De werkgroep heeft de sector thuislozenzorg en de aanpalende sectoren samengebracht: handicap, gezondheid, algemene sociale diensten, verslaving, hulp aan gedetineerden, ...

Deze nota is een samenvatting van de debatten, en is niet de weerslag van het standpunt van elke actor. Het doel was op basis van de definitie van een aantal belangrijke centrale punten samen tot een geïntegreerde aanpak van thuisloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te komen. In het verleden hebben vele studies en standpunten de situatie van de sector beschreven, hier was het eerder zaak **een aantal krachtlijnen uit te tekenen om de bestaande hulp te versterken en beter op elkaar af te stemmen doorheen een geïntegreerde aanpak.**

De diensten die meegewerkt hebben: Administratie GGC AMA, Bataclan, Brussels Platform Armoede, CAW Brussel, het centrum Ariane, CIRE, de coördinatie van hulp aan gedetineerden, La Strada, OCMW Brussel Hoofdstad, OCMW Sint Gillis, OCMW Schaarbeek, Diogenes, Dune, Brussels Forum Armoedebestrijding, Bico Federatie, Fédération des services sociaux, Fedito, Front commun des SDF, Hobo vzw, Ilot, Infirmiers de Rue, Le nouveau 150, Médecins du Monde, PFCSM-OPGG, Pierre d'Angle-Hoeksteen vzw, Regio-overleg Thuislozenzorg Brussel, Réseau Hépatite C, Samusocial, De Schutting, SMES-B, MIVB (Getuige/observator), Talita, Un toit à soi/Petits Riens.

1. Algemene visie

Net zoals de aanbevelingen van de consensusconferentie¹ over thuisloosheid en het samenwerkingsakkoord inzake dakloosheid en thuisloosheid van 2014² (getekend door de federale overheid, de Vlaamse regering, de Duitstalige Gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Franstalige gemeenschapscommissie en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie), gaat het hier om **het uitdiepen van een globale aanpak, transversaal en geïntegreerd, met als leidraad de rechten die gericht zijn op integratie (huisvesting, werk, gezondheid, cultuur, opleiding, waardig leven, mobiliteit en openbare ruimte, ...)** wat toelaat tegemoet te komen aan de diversiteit van de persoonlijke situaties van de betrokkenen.

- De problematiek van thuisloosheid heeft nood aan een aanpak ingebed in een globale visie op de samenleving en op de moeilijkheden die burgers ondervinden. **Geconfronteerd met de toename van armoede en kwetsbaarheid mag men niet uit het oog verliezen dat een groot aantal hefbomen zich buiten de sector van de thuislozenzorg bevinden.** Om de **sociale bescherming te versterken** is het dus belangrijk op een samenhangende manier transversaal te werken en te overleggen tussen sectoren. Een grotere samenhang en **individualisering van sociale rechten** vergemakkelijkt tevens het opzetten van projecten “Solidair Wonen”.

- Met dit voor ogen, **is het hebben van een woning niet enkel het ultieme doel van een begeleiding, maar kan het ook de start zijn van een passende begeleiding.**

- **Sommige groepen kwetsbare personen zijn in aantal gestegen :** thuislozen, Europeanen zonder verblijfsrechten, werkenden met een zeer laag loon, éenoudergezinnen, transmigranten, ouderen, vrouwen slachtoffer van huiselijk geweld, gedwongen huwelijken,....

- **Op het vlak van gezondheidszorg** moet de begeleiding van thuislozen veel beter afgesteld worden met de sector gezondheidszorgen (laagdrempelig, algemene geneeskunde en ziekenhuizen). Anderzijds is het recht op gezondheidszorgen van mensen die de gevangenis net hebben verlaten zeer beperkt : de wachttijd dient afgeschaft en de problematiek moet overgeheveld worden naar het ministerie van gezondheid.

- **De thuislozensector heeft zich altijd geprofileerd met een algemene aanpak,** maar dit wordt steeds moeilijker. Vrij recent pas hebben andere sectoren binnen de non-profit zich beginnen interesseren in thuislozen. Nochtans is de thuislozensector normaal gezien slechts een doorgangsector. Er worden bruggen gebouwd om de diverse belanghebbenden met elkaar in contact te brengen en het hoofd te bieden aan het noodzakelijke werk. **Een evenwicht tussen**

¹ FEANTSA, *European Consensus Conference on Homelessness: Policy Recommendations of the Jury*, 2010, 32p.

² SERVICE PUBLIC FÉDÉRAL – CHANCELLERIE DU PREMIER MINISTRE, *Accord de coopération concernant le sans-abrisme et l’absence de chez-soi*, 12 mai 2014 (MB 2014/206010)

preventie, aangepaste noodopvang³ en de wil door te verwijzen naar een meer duurzame oplossing in een woning moeten de centrale principes blijven.

- **Het op duurzame wijze werken aan de re-integratie van thuislozen vraagt tijd en de aangepaste middelen** op het vlak van personeel, werkkader infrastructuur en hefboomen.⁴

- Elk initiatief gericht op thuislozen moet **rekening houden met de vrijheid van de persoon** en dit heeft een invloed op de zin en het type hulp dat aangeboden wordt. Tegenover een verhaal van plichten staat dat integratie geen verplicht is voor de thuislozen, maar een taak voor de overheid om een kader aan te bieden waarbinnen oplossingen kunnen gevonden worden.

- **De stad is een ruimte die vele categorieën van mensen delen.** Om niet te vallen voor de verleiding om thuislozen te verjagen uit deze publieke ruimten moet **een gezamenlijk beheer** verder gezet worden. Centraal staat het **recht op deze openbare ruimten** en het op zoek gaan naar oplossingen voor thuislozen. Samenwerking op het terrein tussen veiligheidsdiensten en/of sociale en medische diensten die op straat werken en het organiseren van vorming laat toe een al te eenzijdige visie te vermijden. Anderzijds is het noodzakelijk de mogelijkheden tot tussenkomen te verbeteren wanneer een thuisloze zichzelf in gevaar brengt (in metrotunnels en nabij hoogspanningsleidingen bijv.).

³ LA STRADA, *Les dispositifs hivernaux d'aide aux sans-abri en Région de Bruxelles-capitale 2013-2014*, Bruxelles, juin 2014, 40 p.

⁴ AMA, *Pour une politique ambitieuse de l'aide aux sans-abri*, 2014, 48p. ; FÉDÉRATION BICO FEDERATIE, *Sans-abri à Bruxelles, pour une approche spécifique*, 2014, 18 p.

2. Preventie verbeteren (schulden, uithuiszettingen, echtelijk geweld, verlaten van instellingen, overgang naar volwassenheid, enz.) om het behoud van woonst te stimuleren door gepaste hulp en/of begeleiding aan te bieden.

Eerst en vooral gaat het over **het bevestigen van de bestaansredenen van de traditionele preventiemechanismen die in de welvaartsstaat zijn verankerd**: *het recht op een volwaardig inkomen via de sociale zekerheid of maatschappelijke hulpverlening, gezondheidszorg, onderwijs, referentieadres, regulering en toelagen voor huur, het recht op huisvesting.*

Het verzekeren van een geïntegreerde aanpak verloopt via **aangepaste begeleiding die wordt versterkt tijdens crisismomenten** (schulden, legale of illegale uithuiszettingen, echtelijk geweld, verlaten van instellingen, overgang naar volwassenheid, overgang tussen opleiding en werk, enz.) Waken over **een betere begeleiding tijdens overgangperiodes** moet resulteren in het versterken van de mogelijkheden om door een levensfase heen te geraken zonder het risico op thuisloosheid noodzakelijkerwijze te zien toenemen. Woonst is eveneens effectief als toegangspoort tot begeleiding.

De toegang tot het OCMW : een prioriteit. De rol van de OCMW's als eerste wettelijke speler inzake dakloosheid moet worden versterkt. Hoewel meerdere positieve voorbeelden bestaan in de Brusselse regio, wordt zijn actie in het algemeen vervolledigd door het verenigingsleven. De OCMW's zouden een actievere rol kunnen spelen met betrekking tot preventie door lokale hulp en verankering aan te bieden.

De OCMW's blijven nog al te vaak "een administratieve burcht". Als dakloze ernaar toe gaan vereist dikwijls begeleiding van een hulpverlener. Bepaalde OCMW's hebben **gewerkt aan hun onthaalfunctie om de toegang te verbeteren**. Dit soort praktijken moet worden versterkt en verruimd op het volledige grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (en elders).

Op dit moment geldt het verbod op uithuiszettingen in de winter enkel voor bewoners van sociale woningen. Initiatieven die **het behoud van woonst** beogen (of een herhuisvesting waarbij er keuze en voldoende kwaliteit is), dienen voorrang te krijgen. Zoals eerder gezegd, **is begeleid wonen niet enkel een middel om de sector te verlaten, maar evenzeer een preventief middel** dat toelaat om het behoud van woonst te linken aan een aangepaste hulpverlening. **Pluridisciplinaire, mobiele begeleiding** zou een effectief middel kunnen zijn in termen van preventie, zeker in de meest complexe situaties.

Sinds 3 à 4 jaar verandert de doelgroep van de **CAW/CAP**. Deze structuren beginnen zich vragen te stellen over **het type onthaal dat zij voorzien voor personen met risico op dakloosheid**. Men stelt vast dat de CAW en de CAP veel werken met thuislozen. Veel meer dan aanvankelijk gedacht (zeker wat preventie betreft). Dit is een positieve evolutie die ondersteund dient te worden.

De diensten voor schuldbemiddeling lopen over van aanvragen. Het is belangrijk dat zij toegankelijk blijven om te voorkomen dat financiële situaties erop achteruit gaan.

De toegang tot politiediensten moet worden versterkt, niet enkel om toe te laten dat administratieve documenten in orde worden gebracht (vb. verlies van de identiteitskaart), maar ook opdat daklozen een klacht kunnen indienen wanneer zij met onrecht geconfronteerd worden.

***Voorkomen van (terug) op straat terecht te komen* : sociale urgentie is belangrijk** om huisvesting en aangepaste psychosociale begeleiding aan te bieden die toelaten om voldoende snel antwoorden te vinden aangezien crisissen tot dakloosheid kunnen leiden. Hiervoor heeft de sociale urgentie, net als de rest van de sector, nood aan hefboomen die toelaten om uit de dakloosheid te geraken. Hierbij moet men waken over **een evenwicht tussen noodoplossingen en hulp die door verschillende diensten wordt aangeboden en die integratie op lange termijn beoogt**.

3. Om beter te kunnen reageren op complexe situaties is het belangrijk dat initiatieven worden versterkt die het begeleidingsnetwerk rond de persoon en het intersectorieel overleg ondersteunen (geestelijke gezondheid, gezondheid, verslaving, justicieel welzijnswerk, bijzondere jeugdzorg, CAW's, migratie, handicap, enz).

Dit is noodzakelijk omdat heel wat mensen op straat met meervoudige problematieken kampen: hoofdzakelijk geestelijke gezondheid, verslaving en verschillende soorten handicaps. De doelgroep heeft nood aan vindingrijke oplossingen waarbij er sprake is van afstemming tussen hulpverleners die actief zijn in de welzijnssector, de drughulpverlening en de geestelijke gezondheid. De professionals moeten hierbij ondersteund worden zodat hun competenties worden versterkt en ze de moeilijkste profielen beter kunnen opvangen.

De toegang tot ziekenhuizen, psychiatrie en ontwenningcentra blijft erg ingewikkeld, terwijl de **ontschotting** tussen de geestelijke gezondheid, de drughulpverlening en de thuislozenzorg voortdurend wordt ondervraagd. Voorts stelt de vraag van **voortzetting van de zorg** tussen de kwetsbare doelgroep, ziekenhuizen, geneeskundige huizen en andere ambulante diensten een groot probleem.

In een geïntegreerde benadering is het essentieel om de link te leggen tussen complexe situaties, antennes, bestaande diensten en wettelijke hulpmiddelen, mogelijkheden met betrekking tot huisvesting, werkgelegenheid, ... De huidige **diversiteit inzake opvang en begeleiding** in de thuislozenzorg weerspiegelt de verscheidenheid aan behoeften. Het doel is om een betere samenwerking op het werkveld te realiseren.

Tijd: verschillende onderzoeken hebben duidelijk aangetoond dat er een samenhang is tussen begeleiding van lange duur en uit de thuisloosheid geraken. Hoe langer de begeleiding, hoe meer kans op “een exit”. De betrokken personen moeten zelf kunnen kiezen welke dienst of welke soort begeleiding wordt verschaft. Aangezien vanuit het beleid snelle resultaten worden verwacht, neemt de druk toe om deze mensen naar gespecialiseerde diensten door te verwijzen, waar er geen sprake is van een globale benadering van de problematiek en waar de betrokkenen zich niet “herkennen”. Men moet terugkomen op **de managementlogica van de diensten en eerder “het herstel” beogen en “de nodige tijd nemen” om te slagen.** Hierbij moet men rekening houden met de specificiteiten van het netwerk zowel binnen de thuislozenzorg als intersectoraal. De-stigmatisering en tijd zijn fundamentele elementen van het welzijnswerk met kansarmen.

Drie domeinen in het bijzonder dienen versterkt te worden:

- A. De vraag van de laagdrempeligheid.** De toegang tot de verschillende sociale diensten is al te dikwijls onderhevig aan voorwaarden. Verscheidene doelgroepen vinden in de bestaande structuren geen plaats (drugsverslaafden, mensen met een psychiatrische aandoening, mensen met een „dubbele diagnose“, mensen zonder papieren, mensen met een handicap, ...).
- Het is belangrijk om de **dagcentra** op een adequate manier te erkennen, als diensten die instaan voor basisbehoeften (maaltijden, douches, vestiaries, enz) én als ankerpunt voor bepaalde doelgroepen, waardoor de sociale begeleiding en geneeskundige zorg verder kunnen worden gezet. Ook kunnen andere sociaal-culturele of sportactiviteiten helpen om sociale uitsluiting tegen te gaan.
 - Investerings in infrastructuur en personeel in dagopvangcentra zijn noodzakelijk om een adequaat kader aan te kunnen bieden voor de **kinderen die er worden opgevangen**.
 - In Drug Consumption Rooms (**DCR**) is men een aanpak genegen waarbij men aan risicovermindering doet en een lage drempel hanteert. Aangezien heel wat potentiële cliënten van deze diensten ook dakloos zijn, dient dit instrument ontwikkeld te worden in **nauw overleg met de verslavings- en thuislozensector**.
 - **Wat fundamenteel is, is niet zozeer dat alle diensten laagdrempelig werken maar dat het geheel van de diensten is aangepast aan de verscheidenheid van de doelgroep.**
- B. De noodzaak van netwerking op het werkveld:** de deelnemers halen verschillende netwerkmodellen aan waarbij men onder bepaalde voorwaarden gegevens kan uitwisselen in het kader van concrete begeleidingen. Dit maakt het mogelijk om de voorgeschiedenis van de cliënt en de diensten waar hij verblijft, uit te wisselen met professionals uit belendende sectoren.
- Het gaat erom de verschillende **actoren rond de cliënt te versterken**, met hulpverleners uit verschillende sectoren om een multidisciplinaire begeleiding op lange termijn te realiseren.
 - Hiervoor moeten **structurele samenwerkingsverbanden** worden uitgewerkt die de verschillende sectoren met elkaar verbinden. Voorbeelden van bestaande projecten: RAPS (netwerk van psychosociale begeleiders), Bruggebouwer, Passerelles, Trajectbegeleiding, réseau WAB (Wallonië/Brussel), “outreach”, “co-interventie”, “clinique de concertation”, enz
- C. De nood aan intersectoraal overleg en het op elkaar afstemmen van deze sectoren en diensten (geestelijke gezondheid, huisvesting, OCMW's en algemeen welzijnszorg, ziekenhuizen en gezondheidszorg).**

De toegangspoort of uniek dossier - reacties van de deelnemers van de WG ten opzichte van de informatie die door de ministers voor bijstand aan personen via de pers werd verspreid.

De toegangspoort: Mocht er ooit “een centrale toegangspoort” in Brussel worden uitgewerkt, moeten drie actieniveaus gecoördineerd worden: de toegangspoort, de psychosociale begeleiders en de diensten. Desgevallend zouden “**mobiele psychosociale begeleiders**” moeten kunnen tussenkomen zodat de link tussen de toegangspoort en de diensten kan worden gemaakt. Men moet tegelijkertijd waakzaam blijven voor daklozen die niet noodzakelijk zullen ingaan op een bepaald type hulpaanbod. Reïntegratie vergt vaak een werk van lange adem, met mensen die op het eerste zicht niet altijd een hulpvraag hebben.

Personen via een centrale toegangspoort laten gaan die niet noodzakelijk meer oplossingen qua oriëntatie biedt dan op dit moment, houdt echter geen betere dienstverlening in. Volgens de deelnemers van de WG heeft een centrale toegangspoort slechts zin als deze ook gelinkt is aan een “**centrale uitgangspoort**”, waarmee men oplossingen in termen van toegang tot huisvesting nastreeft (zowel op het vlak van concrete gebouwen als op administratief en begeleidingsvlak).

Er bestaan voor het ogenblik twee experimenten met een eengemaakt dossier:

- a.) Een e-dossier in de Vlaamse Gemeenschap, met informatie over daklozen (al dan niet samengebracht uit verschillende bronnen) dat gedeeld wordt met OCMW's, om de continuïteit van de sociale begeleiding te verzekeren.
- b.) Een uniek dossier waarbij gezondheid centraal staat en waarmee men de continuïteit van de zorg garandeert bij complexe situaties (vb. de straatverplegers).

In beide gevallen blijven **talrijke vragen** bestaan: laat zo'n dossier daadwerkelijk een betere toegang tot de gezondheidszorg en een betere opvolging door OCMW's toe? Welke informatie wordt gedeeld, en met wie? Welke gegevens mogen (legaal gezien) worden verzameld en aan elkaar gekoppeld (cf. art. 458 van het strafwetboek)?

Bepaalde betrokkenen die dicht bij de gezondheidssector staan, stellen vast dat het delen van een medisch dossier tussen zorgverstrekkers noodzakelijk is om de continuïteit van de zorg te waarborgen. Al te vaak wordt de anamnese gesteld zonder kennis te hebben van het (geneeskundig en algemeen) verleden van de dakloze patiënt.

Zij stellen echter eveneens dat als het delen van informatie op een grotere schaal wordt overwogen, de vraag zich anders stelt. Een dergelijke aanpak zou voor de instellingen tijdswinst opleveren. Een vraag keert steeds terug op de voorgrond: wat zal er met die gegevens gebeuren als ze worden gecentraliseerd? Er bestaat geen enkele garantie dat die gegevens niet zullen worden gebruikt om bepaalde doelgroepen sociale rechten of uitkeringen te ontzeggen omdat ze als minder verdienstelijk worden beschouwd. Voorts merken we op dat dossiers in Nederland op veel bredere wijze (met politie, ziekenhuizen, ...) worden “gedeeld”, en dat **het medisch- en beroepsgeheim en de privacy** vanuit ethisch en juridisch standpunt niet meer worden gewaarborgd. Recent werden gelijkaardige vragen gesteld door de Conferentie van OCMW-voorzitters en het Waalse Netwerk Armoedebestrijding.

De deelnemers van de WG stellen zich ernstige vragen bij het voornemen om een uniek dossier in te voeren dat in drie verschillende sectoren wordt gehanteerd: de thuislozenzorg, de OCMW's en de gezondheidsdiensten. Welk lot zal de mensen die niet bereikt worden, zijn beschoren? Diegene die door de mazen van het net vallen en die niet geteld worden? Het is precies deze doelgroep die men nu al niet kan bereiken en die dreigt om niet beter bereikt te worden met een dergelijk systeem... Verschillende onderzoeken hebben aangetoond dat het straathoekwerk (cf. de 0,5 lijn) deze doelgroep bereikt. De middelen hiervoor dienen opgetrokken te worden.

De implementatie van zo'n systeem impliceert bovendien **grote veranderingen in de relatie tussen hulpverlener en dakloze** (cf. REGAS systeem dat door het CAW Brussel en in Vlaanderen gebruikt wordt). De hulpverleners betreuren dat "het invullen van een dossier achter een scherm" in aanwezigheid van de begunstigde de bovenhand neemt op het uitwerken van een professionele hulprelatie.

De deelnemers van de WG zijn ervan overtuigd dat, mocht er ooit op deze manier in Brussel gewerkt worden, dit **geenszins het aantal beschikbare plaatsen noch de huisvestingsmogelijkheden zou doen toenemen, als oplossing voor dakloosheid**. De toegang tot de diensten wordt door een dergelijk systeem niet vergroot aangezien de opvang- en begeleidingsmogelijkheden dezelfde blijven. Bovendien bestaat het risico dat degenen die in het systeem zitten, voorgetrokken worden terwijl degenen die eraan ontsnappen vergeten worden. En hiermee is helemaal niet zeker dat voor elke situatie die zich aanbiedt bij de centrale toegangspoort er ook een oplossing bestaat.

4. Migranten die vandaag in België geen toegang hebben tot sociale bescherming, hebben minstens nood aan toegang tot (dringende en andere) medische hulp en moeten (tijdelijke) huisvestingsoplossingen vinden. Het gaat er eveneens om in ruimere zin te werken rond rechten die deze mensen kunnen laten gelden.

Tal van mensen hebben geen recht op sociale dienstverlening omdat zij van vreemde origine zijn, en dit betreft niet enkel mensen zonder wettig verblijf (cf. Europese staatsburgers). Mensen zonder wettig verblijf vinden weinig hulp. De situatie blijft zich herhalen en ziet er al enkele jaren uitzichtloos uit. Voor deze doelgroep kunnen de **diensten uit de thuislozenzorg moeilijk een diepgaande psychosociale begeleiding uitwerken**. Talrijke signalen werden hieromtrent gegeven. Wat doet men met deze doelgroep? Wordt hij veroordeeld om “buiten de poort” te blijven?

Zelfs als het merendeel van de bevoegdheden die deze mensen betreffen zich op federaal niveau bevinden, neemt dit niet weg dat deze mensen soms al lang in Brussel verblijven en beroep doen op diensten van de sector van de thuislozenzorg. Hun **profiel is uiteenlopend zowel qua leeftijd als traject**.

Onafhankelijk van de verschillende benaderingen met betrekking tot de aanwezigheid van mensen zonder wettig verblijf, zijn we van mening dat **de Belgische Staat een minimum aan humanitaire opvang zou moeten garanderen** zodat zij onderdak, voeding en verzorging kunnen vinden en zich kunnen wassen. De **sector van de thuislozenzorg en verschillende belendende sectoren blijven de laatste reddingsboei** voor mensen in ellendige situaties. De sector moet toegankelijk blijven voor iedere kwetsbare persoon.

Daklozen zonder wettig verblijf kennen hun wettelijke situatie vaak zeer slecht. **Hulp en juridisch advies** zijn noodzakelijk om een stand van zaken op te maken en mogelijke oplossingen te detecteren.

Het lijkt ons eveneens belangrijk om good practices binnen de OCMW's beter te harmoniseren en een vereenvoudiging **van de toegankelijkheidsprocedures voor de DMH (Dringende Medische Hulp) na te streven**.

Men kan eveneens stilstaan bij het vraagstuk van de **afdwingbaarheid van rechten** zoals het recht op een verblijfplaats. In dit kader kunnen ook vragen met betrekking tot de onvoorwaardelijkheid van de noodopvang in het BHG, de tijdelijke bezettingen en de kraakpanden besproken worden. Er is relevante Europese ervaring op dit vlak, met name de proactieve stappenmethode.

5. Binnen de sector dient er meer aandacht geschonken te worden aan de plaats van kinderen en het ouderschap.

Op lange termijn heeft de sector van de thuislozenzorg een **evolutie gekend waarbij gezinnen (vooral alleenstaande moeders) en kinderen sterker aanwezig zijn**. Zij zijn in alle opvang- en begeleidingsvormen vertegenwoordigd.

- Zelfs al heeft de sector duidelijk **expertise** verworven door met deze doelgroep te werken, **moeten de menselijke en infrastructurele middelen alsook de werkomstandigheden** in de sector verbeterd worden om ouders en kinderen uit de armoede te helpen en om de langdurige schadelijke gevolgen van deze situaties voor de ontwikkeling van het kind tegen te gaan.
- Vervolgens gaat het erom de geleverde inspanningen te versterken om **intersectorale netwerking met verschillende actoren rond het kind te bereiken**. We denken hierbij in eerste instantie aan de perinatale begeleiding, de kinderopvang, de scholen en de buitenschoolse opvang. In die zin, zou een sterkere **intersectorale samenwerking met ONE en Kind in Gezin moeten bestaan**.
- **Bestaande samenwerkingsverbanden tussen SAJ/SPJ en de Bijzondere Jeugdzorg dienen op structurele wijze ontwikkeld te worden. De onderliggende logica moet ouderschapsondersteuning en het welzijn van kinderen/en adolescenten zijn, alsmede de uitstroom uit instellingen van de bijzondere jeugdzorg te garanderen zonder in de thuisloosheid terecht te geraken**. Armoede of thuisloosheid zouden nooit een argument mogen zijn voor het plaatsen van kinderen. Ouderschapsondersteuning en het welzijn van kinderen dienen als een geheel beschouwd te worden. Plaatsing mag slechts een oplossing zijn in ingewikkelde situaties waarbij andere middelen ongeschikt zijn of gefaald hebben.

6. De diversiteit binnen de thuislozenpopulatie nodigt uit om geschikte oplossingen te zoeken binnen een geïntegreerde benadering waar huisvesting mee opgenomen wordt. De sector reikt al lang oplossingen aan maar de hefboomen die de toegang tot huisvesting mogelijk maken, dienen versterkt te worden:⁵

- **Privé-woningen financieel toegankelijker maken** zonder te tornen aan de kwaliteitseisen voor de gebouwen (cf. huurprijzen reguleren - referentiehuurprijs, de wetgeving m.b.t. het recht op openbaar beheer vereenvoudigen en toepassen, realistische bewoonbaarheidsnormen waarborgen, rekening houdend met de Brusselse bebouwing, het onbewoonbaar verklaren van gebouwen beter regelen).

- De financiering en het kader versterken **van de ambulante begeleidingsdiensten**, de VIH (verenigingen voor integratie via huisvesting), de diensten na-begeleiding na opvang en de ondersteuningsdiensten in eigen woonst die door het straathoekwerk ontwikkeld werden.

- **De toegang tot de sociale huisvesting verbeteren door de huidige toegankelijkheidsprocedures in vraag te stellen** (cf. specifieke voorrang voor daklozen). Het is niet de bedoeling om sommigen voor te trekken, ten nadele van anderen, maar om te proberen om de toegang tot de huisvesting te vergemakkelijken voor wie systematisch uitgesloten wordt en tegelijkertijd de uitstroom uit het systeem te vergemakkelijken voor mensen wiens situatie niet meer overeenstemt met de toelatingscriteria omdat hun situatie duidelijk verbeterd is. De deelnemers benadrukken het belang van de begeleiding en werpen op dat men de voorwaarden en parameters moet diversifiëren.

- **De Sociale Verhuurkantoren ondersteunen.** Het kan eveneens interessant zijn om de reglementering m.b.t. de SVK's, die de transparantie van de toelatingscriteria garandeert, aan te passen om de ontwikkeling van specifieke projecten voor daklozen te stimuleren (cf. solidaire en andere woonvormen).

- **Het aanbod van begeleid wonen en Housing First uitbreiden.**

- Voor projecten zoals “**Housecatch**” is een **regionale aanpak** nodig waarbij er overleg is tussen de sectoren van de thuislozenzorg en huisvesting om nieuwe concrete huisvestingsmogelijkheden aan te boren. Het is aangewezen om te streven naar **een regionale dienst** met een reële intersectoriële bewegingsvrijheid waarmee men verschillende obstakels weg kan werken. De deelnemers van de WG pleiten voor een “uitgangspoor” die deze functie

⁵ FÉDÉRATION AMA, FAMI-HOME, *Le logement à Bruxelles : quel accès pour les sans-abri ? Minutes van het colloquium van 4 mei 2015*, Brussel, 2015, 68p.

zal opnemen.

- De gemeenten/OCMW's **die (nog) geen specifieke daklozenopvang hebben, aanzetten om meer te investeren in crisis- en/of transitwoningen alsook in ambulante thuisbegeleiding om te bevorderen dat mensen in hun oorspronkelijke gemeente zouden kunnen blijven.** Zoals reeds gezegd in punt 1, dient men meer te focussen op het preventief vermijden dat mensen hun woonst verliezen (cf. OCMW's moeten tijdig op de hoogte gebracht worden van een uithuiszetting) en een aanpak bevorderen waar de begeleidingen helpen om mensen langdurig te 'verankeren' in een betaalbare, toegankelijke en kwalitatieve woonst.

- De “**bail glissant**” is een ander interessant instrument. Het gaat hier om de mogelijkheid om een transit-huurovereenkomst af te sluiten die kan evolueren naar een “klassieke” huurovereenkomst op voorwaarde dat alles goed is verlopen tijdens de transitperiode.

- Om de slagkracht ten aanzien van **leegstaande woningen** te versterken, dienen verschillende pistes bewandeld te worden zodat het afsluiten van tijdelijke bezettingsovereenkomsten vergemakkelijkt wordt. Het recht op opvoering van ambtswege bestaat in theorie, maar wordt al te zelden toegepast.

- Initiatieven ondersteunen **die het samenhangingsgevoel op wijkniveau verbeteren** en dusdanig *vereenzaming* tegenwerken.

7. De deelnemers benadrukken de nood om een autonoom observatie- en overleginstrument zoals la Strada in stand te houden, dat kennis verwerft en deelt over thuisloosheid, de sector en het beleid hieromtrent.